

Paradoksalt nok synes den fantastiske tekniske udvikling, som verden har været vidne til de sidste 100 år at have medført, at den menneskelige faktor er blevet stadig mere og mere betydningsfuld. Vi ser hvorledes "human welfare" er blevet det almindelige, hvorunder de forskellige arbejdsinstitutioner i det civile liv har været i stand til at præstere større og større arbejde, højere og højere produktion pr. arbejdstime. Rationalisering og effektivisering er tidens mål - som kun bliver nået under to forudsætninger: faglig dygtighed og en gennem tilfredshed skabt maksimal indsats. Faglig dygtighed skabes gennem uddannelse. En maksimal indsats gennem et rigtigt lederskab. Begge disse områder - at uddanne og at lede - er i ordets egentlige forstand pædagogiske - og der er derfor ingen grund til at undre sig over, at pædagogikken og dens grundvidenskab psykologien er gået frem med stormskridt i de sidste 50 år. Forholdet har imidlertid været det, at det praktiske liv, d. v. s. hjem, skole og arbejdsplads har trukket så store veksel på pædagogikkens og psykologiens rent praktiske side, at den egentlige forskning har haft overmåde svært ved at følge trit. Lad mig til sammenligning blot anføre hvor langt atomfysikken er foran atomteknikken. Her er virkelig noget at tage af rent teoretisk, før det praktiske liv har indhentet teorien. Men i pædagogikken og psykologien har forholdet tværtimod været det, at der har været stillet så store praktiske opgaver - som skulle og måtte løses på stedet - at der simpelthen ikke blev tid til teoretisk forskning, eller i alt fald at der ikke blev tid nok. Først i den sidste menneskealder er man - navnlig i USA - blevet opmærksom på dette meget vigtige problem og derfor begyndt at investere penge i den personelmæssige forskning.

Således også i de militære styrker verden over. I kraft af den tekniske udvikling med dens krav om faglig dygtighed og effektivt lederskab - sideløbende med en samfundsfremgang, der - i alt fald i vest - begunstiger det demokratiske menneske, har personelproblemer nået et omfang som aldrig før.

Vi har i dag ikke alene problemer med at uddanne de værnepligtige på en tilstrækkelig effektiv måde i den tid, der er afsat hertil, men også problemer med at disciplinere dem og skabe en passende tilpasning til forsvaret.

Vi har problemer med at få tilstrækkelig gode befalingemænd til at melde sig - og til at få dem til at blive i forsvaret.

Vi har i hvert år i tusindvis af militære straffe og i hundredevis af kassationer på grund af neuroser eller psykiske afvigelser. Og vi har problemer med at få de forskellige personeltypologier til at tilpasse sig hverandre og til at arbejde sammen. Samtidig hermed er vekselvirkning mellem folk og forsvaret langt fra så god, som det er ønskeligt. Om end også Caesar havde sine personelproblemer, f. eks. de herostrisk berømte mytterister, hvis tusindtallige skare, han ene mand bandede og siden vandt verdensherredømmet med, så synes i dag hans personelproblemer i forhold til vore at være som hans teknik i forhold til vor tids teknik.

Personelproblemerne vokser i takt med samfundets mekanisering. Søværnet er ingen undtagelse fra denne regel, og Søværnet har da også i dag - når vi virkelig går ind på problemerne og ikke lader os tilfredsstille af skinløsninger og bortforklaringer - mangfoldige personelproblemer.

I det følgende skal jeg tage et par af de personalproblemer, som efter mit skøn er mest presserende, op til behandling. Det er ikke muligt i et foredrag hverken at give et fuldstændigt billede af Søværnets personalsituation - hvad der også ligger uden for mine muligheder - eller for at give problemerne den tilbundsdybende behandling, som de fortjener. Det er mit håb, at de efterfølgende bemærkninger dog vil vække diskussion.

1. Vernepligtige.

For at få en passende baggrund for vurderingen af vernepligtsproblemerne, vil vi først kaste et blik på selve vernepligtsmateriale. Som grundlag for vurderingen af de vernepligtige vil jeg anvende to kriterier: Uddannelsen og Intelligen. I tabel 1 er afbilledet procentiske uddannelsesfordelinger for hver enhed og i totalmateriale i finansåret 1954/55. Materialet omfatter samtlige prøvede vernepligtige i det finansår, hvilket er 26928. Indkaldte til de forskellige enheder fra forskellige indkaldelser er sammanfattet.

Tabel 1 illustrerer uddannelsesfordelingerne for flåden og KBF i forhold til total ( gennemsnittet for hele forsvaret ) samt i forhold til fodfolket, forsynings- og telegraftropperne for finansåret 1954-55.

<b>Uddannelsesgruppe 1-2:</b>			
Flåden	28,5 %	=	2259 VP
KBK	33,8 %	=	899
Total ( for forsvaret )	41,7 %	=	26928
Fodfolket	52,3 %	=	8535
Forsyningstropperne	60,1 %	=	2267
Telegraftropperne	12,3 %	=	1216
<b>Uddannelsesgruppe 3-5:</b>			
Flåden	46,6 %		
KBK	58,0 %		
Total	42,8 %		
Fodfolket	32,9 %		
Forsyningstropperne	32,9 %		
Telegraftropperne	52,5 %		
<b>Uddannelsesgruppe 6-9:</b>			
Flåden	24,9 %		
KBK	8,3 %		
Total	15,6 %		
Fodfolket	14,9 %		
Forsyningstropperne	7,0 %		
Telegraftropperne	35,2 %		

**Tabel 2** illustrerer intelligensfordelingen for flåden og KBF i forhold til total, samt i forhold til fodfolket, forsynings- og telegraftropperne for finansåret 1954-55.

<b>Intelligensgruppe 5-9:</b>			
Flåden	65,1 %	=	2259 VP
KBK	42,5 %	=	889
Total	48,9 %	=	26928
Fodfolket	47,0 %	=	8555
Forsyningstropperne	36,3 %	=	2267
Telegraftropperne	69,9 %	=	1216
<b>Intelligensgruppe 3-4:</b>			
Flåden	27,9 %		
KBK	40,8 %		
Total	37,4 %		
Fodfolket	38,3 %		
Forsyningstropperne	42,3 %		
Telegraftropperne	23,3 %		
<b>Intelligensgruppe 1-2:</b>			
Flåden	7,0 %		
KBK	16,7 %		
Total	13,7 %		
Fodfolket	14,7 %		
Forsyningstropperne	21,0 %		
Telegraftropperne	6,8 %		
<b>Intelligensgruppe 8-9:</b>			
Flåden	10,8 %		
KBK	5,2 %		
Total	5,7 %		
Fodfolket	4,7 %		
Forsyningstropperne	1,6 %		
Telegraftropperne	13,8 %		

**Konklusion:**

Idet uddannelsen og intelligensen anvendes som kriterier, kan der m.h.t. værnepligtsmateriale konkluderes, at Flådens VP-mandskab i forhold til øvrige dele af forsvaret ligger betydeligt over gennemsnittet. Sæst efter ingeniør og telegraftropperne samt intendanturkorpsbet, synes flåden at være den enhed i forsvarret, som gennemgående - sagt meget generelt - tildeles bedst ma mdskab, hvorimod KBK gennemgående synes at ligge lidt under gennemsnittet. Som helhed må SVN's mandskab

antages at ligge en del over gennemsnittet.

b. Vedr. Straffe.

Jeg skal dernæst gå over til at se på straffeforholdene inden for forsvaret, specielt indenfor Søværnet. Generalauditerens straffestatistik for kalenderårene 1951-54 viser antal straffe for menige og mathelever i de tre værn.

Tabel 3 : Generalauditerens straffestatistik.

	søværnet	hæren	FLV	Forsvaret
1951	1760	5141	469	7540
1952	2340	5319	682	8494
1953	2834	9048	1699	13746
1954	2883	9263	1989	14272

Tab. 4

År	antal manddage (M)	normalmanddage (N) $\frac{M}{365}$	antal straffe (S)	straffefrekvens $SF = \frac{S}{N} \cdot 100$	antal straffedage (SD)	straffedagefrekvens $SDF = \frac{SD}{N}$
1951	VP: 1186474 EL: 135000 Ialt: 1321474	3620	1760	48,6 %	-	-
1952	VP: 1334096 EL: 142191 Ialt: 1476247	4045	2340	57,8 %	30860	7,6
1953	VP: 1421666 EL: 145899 Ialt: 1567565	4295	2834	66,0 %	38678	9,0
1954	VP: 1512766 EL: 130549 Ialt: 1643315	4502	2883	64,4 %	32232	7,2

Tabel 4 viser den på grundlag af det samlede antal manddage ( VP og MEL ) beregnede straffefrekvens og straffedagefrekvens for SVN.

Til Tabel 3 knytter sig følgende forbehold:

1. Generalauditerens beregnede antal straffe kan være beheftede med fejl.
2. Antal straffe for forsvaret er i tabellen ikke lig med summen af SVN, FLV og Hærens antal, idet krigsmaterielforvaltningen, lege- og intendaturkorps er medregnet i totalopgivelsen for forsvaret.

Tabel 3 udsiger i øvrigt, at antallet af straffe har været i vækst i tiderummet 1951-54 i alle tre værn. For hele forsvaret drejer det sig næsten om en fordobling og for søværnets vedkommende er forøgelsen i løbet af 3 år ca. 63 %. For at danne os et nøgte skøn over denne forøgelse, må anføres forøgelsen i manddage.

Tabel 4 må tages med følgende forbehold:

1. Alle manddageberegninger er reelle og nøjagtige, med undtagelse af mathelevmanddage for 1951, der er anslået til 135000, hvilket efter hvad PSK oplyser er det

normale antal.

2. I SD indgår straffedage for mæder og befalingsmand. Da disse ialt er ikendt 1% straffe, kan man løseligt regne med at SDF er ca. 5% for stor. Tabel 4 udsiger i øvrigt, at straffefrekvensen - som det valgte udtryk for straffehyppigheden - har været i stærk stigning fra 1951 til 54 med det foreløbige maksimum for året 1953. Tilsvarende er straffedagesfrekvensen steget til maksimum i 1953. På grund af, at der kun foreligger tal for tre år, kan det ikke afgøres, om tendensen er stigende eller faldende. SDF udtrykker det hypotetiske antal straffedage for hver mand, altså f. eks. at hver normal mand har været ikendt 9 dages arrest.

Jeg ska l nu overgå til at sammenligne straffeforholdene for de tre værn. Tabel 5 viser straffeforholdene for de tre værn for året 1954.

Tab. 5.

	værn	antal manddage ( M )	normal mand ( N ) = $\frac{M}{365}$	antal straffe ( S )	straffefrekvens SF = $\frac{S}{N} \cdot 100$	antal straffedage ( SD )	straffedagesfrekvens SDF = $\frac{SD}{N}$
Beregn.	SVN	1613315	4502	2883	64,0 %	30620	6,8
Anslået	HER	13100000	35863	9263	25,7 %	62925	1,2
	FLV	1800000	4932	1989	40,3 %	14293	2,9
	SVN	1800000	4932	2883	58,5 %	30620	6,2

		antal recidivister ( R )	R-frekvens RF = $\frac{R}{N} \cdot 100$	Gennemsnitsstraffelængde. G = $\frac{SD}{S}$
Beregn.	SVN	1013	22,5 %	
Anslået	HER	3114	8,7 %	6,8
	FLV	734	14,9 %	7,2
	SVN	1013	20,5 %	10,6

De anførte antal manddage er dele det nøjagtige beregnede antal for SVN's vedkommende ( jvf. Tabel 7 ) og dels det for finansret 1954/55 anslåede antal manddage for de tre værn. Da straffetallene er opgivet for kalenderåret 1954 er de anslåede frekvenser belastede med en vis fejlprocent. I det af generalauditeren anførte antal straffedage og recidivister ( d.v.s. mere end een straf ) indgår mæder og befalingsmand, hvorfor der er blevet foretaget en korrektion.

Tabel 5 udsiger, at Søværnets straffefrekvens er betydelig højere end Herens og Flyvevåbnets. Ja, den er endog dobbelt så stor som Herens. Tabel 5 udsiger endvidere, at Søværnets straffedagesfrekvens er dobbelt så stor som FLV's og 3-5 gange så stor som Herens, d.v.s. at gennemsnitlig er hver normal-mand i SVN ikendt 5 gange så stor straf som en normal-mand i Heren. Tabel 5 udsiger endvidere, at der er forholde-

vis langt flere recidivister i SVN end i de to andre værn. Der er grund til at tro, at den indføjede korrektion for recidivisternes vedkommende snarere er for lav end for høj, idet det vel nok er sandsynligere at recidivister findes blandt værnepligtige end blandt mather og befalingsmænd. Hvor de i Tabel 4 opførte straffefrekvenser led a f den skævank, at de var baseret på antallet af ikendte straffe og ikke på antallet af straffede personer, ved vi for recidivisternes vedkommende, at i alt fald det opgivne antal er straffede personer. Altså straffefrekvenserne er baseret på antal straffe. Recidivfrekvenserne på antallet af straffegæster, der er straffet mere end een gang. Dette gør, at recidivfrekvensen måske er det bedste mål for at vurdere antallet af straffegæster, omend alle een-gangstraffede altså ikke indgår. Recidivfrekvensen siger altså, at hver fente mand i SVN, hver 11'mand i Heren og hver 7' mand i flyvevåbnet er straffet mere end een gang.

Til sammenligning kan anføres gallupundersøgelsen: " Sandheden om den danske soldat ", idet der dog gøres opmærksom på, at der kan rettes megen kritik imod denne undersøgelse. Den udsiger i øvrigt, at 14 % i Heren, 16 % i FLV og 24 % i SVN har opgivet at være straffede.

Sluttelig skal jeg se på arten af forseelser i de tre værn.

Tabel 6 viser arten af de forseelser, der ligger til grund for de ikendte straffe. Tabellen omfatter alt personel i de tre værn og giver antallet af hver forseelse.

Tabel 6:

Forsørelsens art	SVN	Heren	FLV	SVN i % af T	Heren i % af T	FLV i % af T
Forsildende m.v.	1762	4499	964	47	37	32,7
Ulyd. resp. m.v.	398	1642	285	10,5	13,4	9,6
Pligtforsømmelse	776	2949	792	20,5	24	26,9
Vagtforsøelse	216	795	282	6	6,3	9,7
Berørelse	278	406	98	7	3,3	3,3
Diverse	347	1964	524	9	16	17,8
Total ( T )	3777	12255	2945	100	100	100

Tabel 6 udsiger, at forsildende er den almindeligste forseelse i alle tre værn, og at procenten er en del større i SVN end i de to andre værn. Heren ligger højest med de egentlige disciplinarforsøelser: Ulydighed og respektstridig opførsel, hvorimod FLV ligger højest i forsøelser, der angår pligtforsømmelse og vagtforsøelser. SVN ligger endvidere højest m.h.t. berørelse. De høje tal under diverse for Heren og FLV's vedkommende skyldes overtredelse af færdsels- og motorloven.

#### Konklusion:

På grundlag af generalauditørens straffestatistik har jeg foretaget visse beregninger angående straffeforholdene i SVN - specielt set i relation til de to andre værn. Tabellerne har vist,

1. at straffefrekvensen i SVN har været stærkt stigende i årene 1951-54 ( der straffes mere og mere )

2. at halvdelen af forseelserne er foreldesøder,
3. at straffefrekvensen er over dobbelt så stor som i Heren, d.v.s. at der straffes over dobbelt så meget i SVN som i Heren,
4. at straffedagsfrekvensen er op til 5 gange så stor som i Heren, d.v.s. at hver normal-mand i SVN har 6 dages arrest imod 2 i Heren.
5. at der i SVN ikendes langt strengere straffe end i de to andre værn, ca. dobbelt så strenge som i Heren, og
6. at der er langt flere med mere end een straf ( recidivister ) i SVN end i de to andre værn ( over dobbelt så mange som i Heren ).

Denne konklusion kan jo nok give anledning til en del bemærkninger, men inden jeg vil gå ind på de forhold, der ligger bag ved dette billede af straffe-forholdene i SVN, skal jeg komme med et par oplysninger vedr. almene kriminologiske forhold.

### 6. Om kriminologi.

Kriminologi kan efter professor Stefan Hurvitz defineres som den del af kriminalvidenskaben, der gennem empirisk forskning belyser kriminalitetsfaktorerne, d.v.s. de individuelle og sociale faktorer, der betinger kriminal adfærd, således også den militære kriminelle adfærd.

Desværre er der kun lavet få kriminologiske undersøgelser her hjemme vedr. kriminalitetsfrekvensen. Kurt Freming har lavet en undersøgelse for Bornholm, der viser, at kriminalitetsrisikoen for mænd er henved 3 %, for kvinder godt 0,5 %. Nu er Bornholm jo næppe et repræsentativt udsnit af den danske befolkning, hvorfor professor Hurvitz da også konkluderer, at det " efter de hidtil foretagne undersøgelser ikke med bestemt er muligt at angive kriminalitetsfrekvensen i den danske befolkning. Det er sandsynligt, at mindst 5 % af den mandlige befolkning og op til 20 % af den økonomisk dårligt stillede mandlige befolkning i storbyen København for tiden er præget for en alvorligere lovovertrædelse. "

Man kan sandsynligvis regne med en kriminalitetsfrekvens på ikke over 5-10 % for den mandlige befolkning, hvilket altså ligger betydeligt under den militære kriminalitetsfrekvens, specielt under SVN's, hvor den formentlig ligger på ca. 25-30 %.

I den nyere kriminalsociologi har man rettet opmærksomheden på, hvilke træk der karakteriserer samfundet med henholdsvis ringe og udbredt kriminalitet. Som karakteristisk for samfundet med ringe kriminalitet fremfører den amerikanske kriminolog Walter Reckless følgende træk: " Relativ isolation, ensartethed i race og kultur, ingen eller kun ringe differentiering i klasser og social gruppering, enkelthed i systemer af adfærdsnormer og en høj grad af gruppekontrol over samfundets medlemmer. " Blandt de adfærdsnormer, der virker bestemmende - siger professor Hurvitz - for den enkeltes optræden, er der mange andre normer end straffelovens. De udgår fra institutioner som familien og kirken fra omgangs-kredsen m.v. og fra samfundets faktiske holdning over for de enkelte gennem latterliggørelse, afstandtagen og isolering m.v., og i jo højere grad der opstår konflikt mellem disse adfærdsnormer og straffelovens, stiger risikoen for kriminalitet. Når straffelovens trussel ikke af den potentielle lovovertræder kombineres med en falske

af " gruppenodstand " mod den pågældende handling, bliver truslen uden kraft. Også den danske kriminolog Karl O. Christensen har i sin doktordisputat hyggeligt sin forklaring over, hvorfor det hjemmetykke mindretals kriminalitet var væsentligt større end den øvrige befolkning på begrebet: Gruppenodstand. Begrebet SVN indgår som et led i det danske samfund, er det dog skarpt adskilt fra det øvrige samfund, og danner ligesom en stat i staten, et miljø helt for sig selv. Kriminologiske begreber kan derfor med udbytte anvendes - også hvor talen er om det militære samfund. Jeg skal om et øjeblik se på den militære kriminalitet i relation til begrebet: " Gruppenodstand ". Men forinden skal jeg berøre spørgsmålet om kriminalitet og begavelse. Talrige kriminologiske undersøgelser viser, at begavelsen er en stærk kriminogen faktor. Indsvage og sinker er udsat for en særlig stor kriminalitetsrisiko og også for den store gruppe, der danner overgangen fra de egentlige sinker til de normale ( intelligenegruppe 1-2 ) kan man forvente en større kriminalitetsrisiko end tilfældet er for de normalt begavede. Kaptajn cand. psych. Finn Agersted har netop lavet en undersøgelse over straffeforholdene indenfor Hæren, og han konkluderer da også, at de dårligst begavede har en større kriminalitetsrisiko end de normalt - og godt begavede. I øvrigt viser hans undersøgelser - hovedresultatet - at civil og militær kriminalitet følges ad, d.v.s. at der er en stor sandsynlighed for, at civilt straffede eller civile tilpassingsvanskelige også bliver straffet militært. Høje spørgsmålet om straffe kan med den viden som psykologien, sociologien og kriminologien i dag har, kun betragtes under synsvinklen: Tilpassingsvanskeligheder. I det danske samfund er der en vis procent, der er tilpassingsvanskelige på grund af forhold i hjem og miljø og på grund af træk i deres personlighed. Denne gruppe er det altså, som sandsynligvis også bliver militært kriminelle. Men siden straffefrekvenserne fra det civile og militære samfund ikke er sammenfaldende - SVN's er formentlig tre gange større end den civile - hvorledes kan man så forklare sig den store militære kriminalitet ?

Lad mig trække linjerne op:

1. I første del af dette foredrag blev der på grundlag af NPA's undersøgelser konkluderet, at SVN's VP-mandskab med hensyn til uddannelse og intelligens lå en del over gennemsnittet.
2. I den anden del af foredraget blev der på grundlag af beregninger over generalauditerens straffestatistik konkluderet, at straffefrekvensen m.v. i SVN var langt højere end i de to andre værn.
3. I betragtning af, at SVN's VP er bedre uddannede og bedre begavede end det gennemsnitlige re tilfældet i de to andre værn må man antage at SVN's VP kun i ringe omfang er civilt kriminalitetstilbøjelige. Hvorledes kan vi så forklare os den høje kriminalitetsfrekvens i SVN.

#### 4. Et forsøg på forklaring.

1. For det første må ansæres SVN's særlige forhold.

Man kan her fremføre 3 væsentlige: Sejladsen, de prof. sømænd og det høje beredskab. Desværre har vi jo ingen undersøgelser i SVN, der fortæller noget om disse forhold - der foreligger ikke engang en opgørelse over straffefrekvensen i flåden

og KBF. I betragtning af, at visse af SVN's landinstitutioner som f. eks. SKS har endog meget stor kriminalitetstærke, der er langt større end visse sejlende enheders, kan man rent hypotetisk formode, at sejladsen kun spiller en mindre rolle <sup>den</sup> kriminogen faktor, og den kan i hvert fald neppe være ene grund til den høje kriminalitetsfrekvens. De befarnes andrager ca. 25 % af SVN's VP, hvilket heller ikke er nok til at forklare den store straffefrekvens. Og hvorvidt de prof. samfund i det hele taget er mere kriminelle end de andre erhvervsgrupper er stadig et uafklaret spørgsmål. M.h.t. de særlige forhold, der opstår af det høje beredskab, som SVN er underkastet, kan der neppe være tvivl om, at også det er medvirkende til at forhøje kriminalitetsfrekvensen. Jeg skal blot som et enkelt moment anføre de stramme vagts- og landlovsbestemmelser.

2 ) For det andet kan man utvivlsomt se på en ikke ringe del af den civile kriminalitet som skabt af en "farlig situation". Ved dette kriminologiske begreb forstås, at en situation virker kriminalitetsprovokerende ikke blot rent individuelt, men overfor større grupper af personer". ( Murwits ) Karakteristisk for disse farlige situationer er, at de rummer en særlig fristelse, - så selv den gennemsnitsmæssige borger falder for fristelsen til at overtrede bestemmelserne. Man kan her anføre, at de sparsomt tildelte nattegn frieter mængde over egne til at udeblive eller komme for sent - ikke mindst henset til, at vagts- og landlovsbestemmelserne ellers er så hårde. Indførelse af fast nattegn vil sandsynligvis ikke medføre, at de VP får væsentlig mindre søvn - det sætter pengepungen en effektiv stopper for - hvorimod man ad den vej sandsynligvis vil kunne reducere antallet af forsildesøder. Iøvrigt tror jeg, at vi kunne have udbytte af at studere udenlandske krigserfaringer m.h.t. vagts- og landlovsbestemmelser. Med de bestemmelser vi har i øjeblikket, kan vi være helt sikker på, at vort personel i krigstilfælde enten vil søgne under byrden og blive indlagt som psykiatriske tilfælde på SMH eller også at krigskriminaliteten og herunder mytteri vil stige til hidtil usete højder. I fredstid må det være et åbent spørgsmål, om det høje beredskab og de stramme vagts- og landlovsbestemmelser tjener SVN's tarv. Det kan tænkes, at vi gør os selv en bjørnetjeneste - ved at skabe sure og dermed ineffektive straffegaster i stedet for villige og dermed effektive orlogsgaster. Derved opretholder vi ganske vist illusionen om et højt beredskab - men hvor meget er det værd - et højt beredskab af straffegaster? Men rent bortset fra denne betragtning er det vel et spørgsmål om det såkaldte høje fredsbereidskab i SVN virkelig er effektivt - rent bortset fra, at beredskabet sluger tid, personel og penge og iøvrigt bliver undskyldningen for, at vi ikke får tid til nok stabearbejde og en effektiv uddannelse af befalingsmænd og menige. Desuden skal det militære beredskab vel altid stå i et vist rimeligt forhold til det politiske. Det gør vort ikke, synes jeg.

3) For det tredje vil jeg se på SVN's kriminalitet ud fra begrebet gruppenødsstand. Det vil erindres, at jeg tidligere har citeret prof. Murwits, der om dette enne sagde, at " når straffelovens trussel ikke af den (~~potentielle~~) potentielle lovovertræder kombineres med en følelse af gruppenødsstand imod den pågældende handling, bliver trusselen uden kraft ". Det er som billedet at SVN tegner sig for mig, et spørgsmål om vi ikke her er kommet ind på noget ganske centralt. Kan vi i dag i SVN sige

at der er en stærk gruppeåndstand imod militærkriminelle handlinger? Er det ikke snarere sådan, at det på mange tjenestesteder giver prestige at være straffet? Vi kan i alle tilfælde i almindelighed sige, at der er tjenestesteder i SVN, hvor der straffes så meget - flere straffe pr. dag f. eks. - at selve straffevirkningen ikke kan undgå at blive devalueret. Straffens virkninger er omvendt proportional med straffefrekvensen. Retbevisstheden synes at være meget ringe.

Jeg har bl. a. i "Tidskrift for Søvnens" været inde på begrebet gruppefølelse, og jeg har forsøgt at fremstille det synepunkt, at gruppefølelsen er den egentlige bærer af disciplinen under krigsforhold, hvilket en lang række undersøgelser viser. Jeg har videre hevdet det synepunkt, at det også under fredsforhold er en primær opgave at skabe en stærk gruppefølelse, for kun derigennem kan vi nå frem til den rette effektive disciplin. Når den positive gruppefølelse er stærk - når den enkelte VP i høj grad identificerer sig med sit tjenestested - så vil der også være en stærk gruppeåndstand imod kriminelle handlinger, hvorfor straffefrekvensen vil være lav. Tiden tillader desværre ikke at komme nærmere ind på selve gruppefølelsen, hvorfor jeg nøjes med at henviser til "Tidskrift for Søvnens" oktober - november 1955.

Konklusion: Søvnets høje straffefrekvens er rent hypotetisk forklaret ved:

- 1) SVN's særlige forhold
- 2) de farlige situationer,
- 3) En ikke effektivt virkende gruppeåndstand på mange tjenestesteder.

Af de talrige problemer, der angår søvnets VP, har jeg valgt at drage straffeforholdene frem - dels fordi de har en kolossal betydning, dels fordi de efter hånden har nået et omfang, som ikke tillader en afvisning uden videre. Det er mit håb, at der snarest vil blive indledt undersøgelser, der virkelig tilbundsdybende kan belyse dette vigtige problem, da det selvfølgelig ikke er muligt ved skrivebordet at resonere sig pili de causesfaktor, der ligger til grund for de mørke straffeforhold. Jeg har i dette foredrag væsentligt beskæftiget mig med det vi kan kalde symptomatologien og herudover fremsat et par hypoteser om hvilke faktorer, der kan tænkes at ligge til grund for de kriminogens symptomer, og man kan sige det således, (ætiologien). Jeg er ikke gået så meget ind på de to andre områder, der slutter kredsløbet (helbredelsen) og (det forebyggende arbejde). Måske kan vi i diskussionen komme ind på disse emner: Altså hvorledes kan vi nedsette den store straffefrekvens? - og hvorledes kan vi forebygge den store straffefrekvens?

## 2) Mather.

Der knytter sig selvfølgelig mange store problemer til de forskellige mathkategorier. Jeg skal ikke komme ind på de uddannelsesmæssige problemer, men nøjes med at fremtræge tilgangs- og afgangsproblemerne.

a) Tilgangen af mather illustreres af tabel 7:

Tabel 7:

---

*Se næste Side!*

Tabel 7.

År	Medt SOS	Medt IAIT	Medt SMS	Udgynt til Mather	Isit begl- st	% bestlet
Foråret 1952	170			109		64
Efterår 1952	191	361	169	156	265	82
Foråret 1953	180		168	125		69
Efteråret 1953	200	380	169	139	264	69
Foråret 1954	159		144	124		78
Efterår 1954	154	293	124	102	226	76
Foråret 1955	116		112	90		77
Efterår 1955	139	225	234	?		?
Extra 1955	49	304	46	?		-

Af Tabellen ses 1): at tilgangen viser en faldende tendens ( 361-380-293-304 )

2) at dumprocenten synes aftaget noget ( ca. 10 % ), idet dog kun de efterfølgende år kan vise om tendensen er rigte.

Selv når ekstra indkaldelsen fra 1955 regnes med, er der medt ca. 20 % færre i årene 1954/55 end i årene 1952/53. Det er selvfølgelig meget svært at tage stilling til, hvilke årsager der kan betinge denne svigtende tilgang, som ganske givet - hvis den får lov at fortsætte eller forværres - er af stor betydning for SVN. Det kan skyldes samfundsmæssige årsager, nationale og økonomiske - og det kan skyldes årsager inden for SVN. Jeg er af den opfattelse, at den svigtende tilgang er intimt forbundet med den store afgang af mather. Fra min virksomhed som psykolog ved jeg, at det vi kalder motivation, d.v.s. lyst og vilje til math-jobbet, er særdeles lav for de fleste mathers vedkommende, når de på eksercerskolen interviewes af psykologerne. Det er ofteannoncen, som eleven tilfældigvis er faldet over, eller det er gennem bekendte, at de bringes på ideen at søge mathuddannelsen. Da der - som jeg skal komme ind på om et øjeblik - er så mange mather, som forlader SVN frivilligt på grund af utilfredshed, er det kun naturligt, at dette rygte på arbejdsmarkedet. Da de fleste mathernes motivation er så lav bevirker en negativ omtale af SVN, at mange af dem falder fra. Uden at gå nærmere ind på emnet, skal jeg opstille den hypotese, som selvfølgelig kun kan verificeres ved en undersøgelse, at den svigtende tilgang af mather er intimt forbundet med den store afgang, d.v.s. at de forhold, som bevirker, at så mange mather afgår også indirekte bevirker, at tilgangen viser en faldende tendens.

#### b) Afgangen.

Afgangen har som omtalt i de senere år været foruroligende stor.

MFA har for nylig lavet en undersøgelse over de indtjeningsmuligheder som Herrens mather og Oversergenter ville have i det civile liv, hvis de havde forteat deres civile karriere. Sammenligning mellem militære og civile lønninger er opført i tabel B.

Tabel 8

---

Gennemsnitslønninger for Heren:	
Mather under 25 år =	7882 kr
Mather ugifte =	9609 kr
OS under 25 år =	8786 kr
OS gifte =	10817 kr

---

Gennemsnitslønninger for visse civile erhverv ( hvorfra de allerfleste af Herens mather rekrutteres ) :

Landbruget ( Karle )	6157 kr
"    "    ( Daglejere )	6762 kr
Transportarbejdere	8926 kr
Faglærte	11032 kr
Kontor: Bank	9266 kr
Eksped.	8400 kr
Alm. kontor	8314 kr
Ufaglærte	9567 kr

---

MOA slutter undersøgelsen med følgende konklusion:

1) Gifte mather og OS i Heren er lønningemæssigt bedre placeret end de erhvervsgrupper hvorfra de rekrutteres.

2) Ugifte mather og OS i Heren er lønningemæssigt placeret på højde med de erhvervsgrupper hvorfra de rekrutteres.

Forholdene i SVN og Heren er selvfølgelig meget forskellige - og mathernes erhvervsfordeling er næppe den samme i de to værn. Derfor bør der snarest laves en redegørelse, der belyser, om disse lønningsforhold også gælder for SVN's mather og OS. På grundlag af undersøgelsen over Herens lønningsforhold er det imidlertid naturligt at opstille følgende arbejdshypotese:

Den store afgang af mather fra SVN er ikke fremkaldt af økonomiske årsager, men af interne forhold i SVN.

Det kunne være fristende at komme ind på hvilke interne forhold, man kunne tænke sig, der er skyld i den store afgang. På grund af den fremskredne tid, skal jeg imidlertid afstå herfra.

### 3.) Oversørgenter.

På grund af den store afgang af mather bliver tilgangen til OS-gruppen ikke så stor, som det er ønskeligt. Som det gælder for matherne, er der tilsvarende også for OS'erne en for stor afgang.

Når man ser på den stilling, som OS'erne indtager indenfor SVN, er det isjæfnaldende, at de er i en vanskelig situation - anbragt som de er mellem de faste befalingsmænd på den ene side og de menige på den anden side. De er faktisk hverken det ene eller det andet, thi på den ene side er de befalingsmænd med kommandomyndighed, som skal oprettholdes, og på den anden side er deres militære prestige ikke større end, at de ofte i højere grad sættes i blå med de menige, end med de faste befalingsmænd. Er der i et skib ikke indrettet vaskerum og WC til OS-gruppen, henvises de til de meniges vaskerum og WC, hvor det efter min mening var naturligere at henviser dem til de

andre befalingsmands hestern og kølletter, som det hedder i officielle skrivelser: Officerer og Færniker og med linies afstand: Oversergenter og menige, Oversergenterne har den direkte kontakt med mandskabet -- og har som følge heraf brug for en stor presselige, hvad de altid ikke har. Heraf opstår mangfoldige disciplinære problemer. Det hører jo til ejendheder, at en Færnik eller OF har disciplinære ansvarligheder med en menig.

Ved den sidste nye personaleforning forkastede vi desværre chancen for at anbringe OS-gruppen, hvor det var mest ønskeligt: Som ledende menige, der kun i visse situationer fik tilfældt kommandomyndighed og respektforhold, sådan som man f.eks. har det i U.S.A. Dette måtte jo selvfølgelig få konsekvenser på andre områder, f. eks. at de ikke skulle være OS'er så lang tid, som de er i øjeblikket. Til gengæld kunne man så forlænge FR-skolen, således som det jo i øvrigt er forudsat i den sidste personallov.

Altså for eksempel:

Kæb-elev	1 år	
Math	1 år	
Korporal	1 år	5 års kontrakt (Ivarett)
Sergent	1 år	
Oversergent	1 år	
FR-skole	2 år	
Udmærkelse	7 år	

Lad mig vende tilbage til den nugældende ordning, for at frembringe et scenarie, som jeg tror er af meget stor betydning for den hereksede utilfredshed blandt OS'erne. Det er underbringelsesforholdene. Dette fremgår af tabel 9, der viser beboelsesforholdene for forskellige krigsskibstyper.

Tabel 9

Personel-grupper	Skibstype	Sølevan	Ville-møns	Krigsger	K. D.	Bylton
OF-grup:	Antal o/b Areal pr. md.	6 7,8	10 9,19	7 7,15	11 12,49	9 7,45
FR-grup:	Antal o/b Areal pr. md.	4 4,32	9 5,51	7 5,75	12 7,08	6 -
OS-grup:	Antal o/b Areal pr. md.	4 1,76	12 1,7	4 1,405	2,2	12 -
Mandskabs-grup:	Antal o/b Areal pr. md.	34 1,565	74 1,577	47 1,372	138 2,2	114 2,34

De opførte arealer er guldmetret arealer i m<sup>2</sup> for næse, stirrids, gang og luk-afør ( ikke bøl og WC ).

Tabel 9 viser 1.) at OFFICERGRUPPENS gulvareal 1 reglen er næsten dobbelt så stort som FR-gruppens, 2.) at FR-gruppens gulvareal er 2-3 gange så stort som OS-gruppens, og 3.) at OS-gruppens gulvareal er 0,1-0,2 m<sup>2</sup> større end mandskabs-

gruppens, ( Hvilket i øvrigt hedder til faste køjer og skubplads ),

Man må heri anføre, at OS-beholdnen ofte er placeret helt for i skibet, d.v.s. på de mest ubehagelige steder - i reglen mere ubehageligt end de VP's banjer.

Det kan derfor ikke undre, at OS-gruppen ofte følger sig stærkt trykkede af beholdningsforholdene.

På grundlag af disse overvejelser, skal jeg derfor opstille følgende to hypoteser, som væsentlige årsager til den store afgang fra OS-gruppen 1) På grund af OS-gruppens placering mellem de faste BF og mande, bliver OS-ernes militære præstige enten for lille til, at de kan betragte sig som BF eller for stor til, at de kan betragte sig som mande, hvorfor deres behov for selvrespekt konstant er utilfredsstillt. 2) De materielle forhold som beholdere, vaskerum og WC opleves af OS'erne som værende utilfredsstillende, både relativt og absolut, hvilket i høj grad forebyrker det ovennævnte præstigeproblem.

#### 4. PROBLEMER.

FR-gruppen har jo hidtil været en statisk gruppe m.h.t. afgang i alt fald i forhold til maktens og OS'erne. Til gengæld har de været så meget mere dynamiske m.h.t. at sikre sig deres egen gruppes placering. Læser man "Marinetidende" igennem, får man et stærkt indtryk af, at et presserende problem er næsespørgsmålet. I betragtning af, at den siddende forsvarskommission på initiativ af det nationale folketingsmedlem Jøse. Christensen vil tage dette problem op, skal jeg foreslå, at selskabet snarest ofrer dette problem en generel drøftelse.

Jeg vil dermed i afen vejse et andet problem, og det er spørgsmålet om den lange arbejdstid. Der kan næppe være tvivl om, at den lange arbejdstid, som alle, der er udkommanderet har, er stærkt medvirkende til at skabe utilfredshed, hvorved den indtrækte bliver medvirkende til at skabe den store afgang og den svigtende tilgang.

Skal SVN fremover klare sig i konkurrencen med det civile NAV og med hær og flyvevåbnet - kommer vi ikke uden om at indføre 48-timers arbejdsugen. Ikke mindst nu, da man på arbejdsmarkedet er begyndt at være på sig for at få nedent arbejdsstunden yderligere, bliver problemet presserende. Det som væsentligste spørgsmål er den militære arbejdstid er jo først og fremmest vagten. Selvfølgelig skal der også være selvfølgelig skal der være et beredskab. Ved en betragtning af SVN synes det umiddelbart, som om man mange steder fastsætter vægtbetingelserne efter princippet: Den stærkt mulige vægt - henset til personlige minimale krav, hvorudmodt man efter min mening bør fastsætte vagten efter princippet: Den mindst mulige vægt - henset til sikkerhedskravene. Det er det gamle spørgsmål om <sup>1/</sup>vagten også for vagnens albyld.

Ser vi på de kommandotilling, som skal være den økonomiske erstæning for den lange vagte- og arbejdstid, er de lajnsfaldende utilfredsstillende. Kommandotillegget kan mange steder årligt nok give 1 krone i timen. Siden der næppe er store muligheder for at råde bud på dette forhold med økonomiske midler, er vi henvist til at reducere på arbejdsstunden. Den svenske UB, Jøsef jeg i "Marinetidende", har for et halvt års tid siden tilstillet den svenske regering et forslag, hvor han i princippet går ind for 49 timers arbejde i forsvaret. Ligelædes er man i Vest-Tyskland gået ind for

48 timers arbejdsuge i forsvaret. Ved vurdering af mathernes, OS'ernes og FN-gruppens forhold, må man i fremtiden utvivlsomt til i højere grad at betragte disse grupper som medarbejdere, hvornår det påhviler os at skabe de bedst mulige vilkår. Vi har været vantte til fra gammel tid at kræve en hel del af det os underlagte personel. Jeg tror, at vi - hvis ikke vi skal tabe kapløbet med det civile liv og de andre værn - i højere grad må til at give. Jeg tror, at det pædagogisk set er farligt at forvente at alle i SVN er idealister, hvornår man kan kræve en masse af - uden betaling af den ene eller/anden slags. Derved frembringer man masseflugten fra SVN. Nej, vi må nok i højere grad til at betragte SVN som et rederi, hvor det gælder om at skabe tilfredse medarbejdere. Vi må holde op at kræve alting for ingenting og værne os til at give noget for noget.

### 5.) Skadetter.

Jeg skal sluttelig tage problemet op, om den store afgang fra Søofficersuddannelsen.

#### a) Til- og afgang.

Tilgangen til søofficersuddannelsen illustreres af tabel 10:

År	Modt SES	Antaget	Resterer	Afgået	Afgået i %
1952	-	30	17	13	43
1953	83	43	14	29	67
1954	-	55	20	35	64

Tabel 10 udviser, 1) at tilgangen til søofficersuddannelsen har været stigende, idet der i 1954 næsten er antaget dobbelt så mange elever som i 1952, 2) at afgangens numerik er steget fra 13 elever i 1952 til 35 elever i 1954 altså næsten en tredobling, og 3) at afgangsprocenten tilsvarende er steget fra 43 % i 1952 til 64 % i 1954. Ved vurderingerne af disse forhold skal erindres, at der for årgangene 1953 og 1954, hvoraf 20 elever ud af de resterende 34 endnu går på forsvarets ~~(SVM)~~ gymnasium, må forventes en betydelig yderligere afgang, således at den store divergens mellem tilgang og afgang vil blive yderligere forøget.

#### b) Den kvalitative afgang.

I det følgende skal afgåede elever af sergenteleveholdet 1953/54 sættes i relation til de forblevne elever m.h.t. visse målelige, kvalitative data.

Tabel 11: Skoleuddannelse for afgåede og forblevne.

Skoleuddannelse	Studenter	Øvrige	Ialt
Antal afgåede	17	12	29 ( Heraf 16 frivilligt )
Antal forblevne	4	10	14
Ialt	21	22	43

Tabellen viser,

- 1) at 17 ud af 21 studenter er afgået ( 81 % )
- 2) at 12 ud af 22 øvrige er/afgået ( 55 % )
- 3) at 16 ud af 29 afgåede er frivilligt afgået, hvilket svarer til 56 %, ( 2/3 af disse er i øvrigt studenter ).

Tabel 12: IGP for afgåede og forblevne. ( Årgang 1953/54 )

IGP-gruppe	6	7	8	9	Talt
Antal afgåede	3	6	10	10	29
Antal forblevne	1	4	6	3	14
Total ( T )	4	10	16	13	43
Afgåede i % af ( T )	75	60	63	77	67

Tabel 12 udsiger, at afgangen er størst i den øverste og laveste intelligensgruppe. Eleverne i den laveste intelligensgruppe kan ikke klare uddannelsen, hvorimod eleverne i den øverste intelligensgruppe er afgået på grund af svigtende motivation, hvilket bevises af, at ikke mindre end 9 af de 13 elever i intelligensgruppe 9 er frivilligt afgået ( efter ansøgning ).

Tabel 13: Psykologisk bedømmelse for afgåede og forblevne.

Bedømmelse:	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Talt
Antal afgåede	1	1	2	7	6	3	6	3	0	29
Antal forblevne	0	0	1	1	8	2	2	0	0	14
Total	1	1	3	8	14	5	8	3	0	43
Afgået i %	100	100	67	89	43	60	75	100	-	67

Tabellen viser, at afgangen har været størst i de nedre og øvre bedømmelsesgrupper. Der er en klart faldende tendens fra begge sider ind mod midtergruppen, hvor numerisk og forholdsmæssigt de fleste forblevne er beliggende. Her kan anføres det samme forhold som for IGP, at de afgåede elever i de lavere bedømmelsesgrupper ikke kan klare uddannelsen - de dumper, hvorimod de fleste elever i de højere bedømmelsesgrupper ( 7-9 ) frivilligt søger væk fra uddannelsen ( 7 frivilligt afgået ud af 11 ).

#### Konklusion:

På basis af tabellerne 11 og 13 kan der konkluderes, at den væsentlige del ( ca. 80 % ) af de m.h.t. uddannelse, intelligens og psykologisk begavelse bedst kvalificerede elever er afgået fra Søofficersuddannelsen i uddannelsens første 2,5 år, således at den væsentlige del ( ca. 70 % ) af de forblevne elever m.h.t. de nævnte kriterier tilhører midtergrupperne.

Tabel 11 - 13 er en videreførelse af nogle tabeller i WPA's " Rapport over efterundersøgelse af SVH's sergentelevehold 1953/54 ". De har selvfølgelig m.h.t. konklusioner kun gyldighed for denne årgang. Igangværende undersøgelser for PSK vil vise, om disse forhold er karakteristiske for netop denne årgang, eller om det er karakteristisk for selve søofficersuddannelsen.

#### c) Årsager til den store afgang.

Jeg skal ikke på dette fremskredne tidspunkt komme nærmere ind på hvilke causal-faktorer, der ligger til grund for denne store afgang fra søofficersuddannelsen.

Jeg vil dog ikke undlade at anføre, at hele denne for SVN meget beklagelige problemstilling efter min mening på det (~~økonomiske~~) snævreste er forbundet med kostskoleprincippet på SOS. Jeg kan ud fra mine erfaringer som psykolog - hvor jeg har interviuet over halvdelen af det nævnte sergenthold - og jeg kan ud fra mine erfaringer som lærer i pædagogik, hvor jeg har haft alle de tre nævnte hold i 38 timer sige, at kostskoleprincippet skrammer eleverne på SOS, på hærings- togten og på Forsvarets Gymnasium - og det får et betydeligt antal af de elever på SOS, som ikke er afgjort forinden - til at præstere dårligt arbejde. Jeg vil indrømme, at jeg ikke ser ganske uhildet på denne sag. Men hvorledes kan man som lærer - hvor jeg har fulgt de tre hold så nøje - sidde med hænderne i skødet og roligt se på, at den ene efter den anden af tre gode hold mister lysten, forbunder SVN og drager tilbage til det civile liv, en illusion fattigere. Derfor er tiden inde til at der bør ske en ændring.

#### 6. Slutning.

Jeg skal til sidst sammenfatte, hvad her er sagt: 1) på grundlag af HFA's tabeller over uddannelse og intelligens har jeg konkluderet, at SVN's mandskab i forhold til det øvrige forævar ligger en del over gennemsnittet. 2) på grundlag af generalenditærens straffestatistik, har jeg foretaget visse beregninger, der viser, at straffefrekvensen i SVN er stærkt stigende, og at SVN straffer dobbelt så meget og langt strengere end Hæren. 3) har jeg opstillet den hypotese, at SVN's høje straffefrekvens skyldes SVN's særlige forhold, de mange "farlige situationer" samt en ikke effektivt virkende gruppeånd. 4) har jeg opstillet den hypotese, at den stigende tilgang af mæder er intimt forbundet med den store afgang. 5) har jeg opstillet den hypotese, at den store afgang af mæder ikke er fremkaldt af økonomiske årsager, men skyldes interne forhold i SVN. 6) har jeg opstillet den hypotese, at den store afgang af OS'er dels skyldes en af prestigevanskeligheder skabt mangel på selvspekt, og dels skyldes utilfredsstillende materielle forhold, specielt underbringelsesforholdene. 7) har jeg opstillet den hypotese, at den lange arbejdstid i SVN gør os konkurrenceudygtige i forhold til Hæren, FLV og samfundet. 8) har jeg på baggrund af , at den store og stigende afgang af officerselever væsentlig rammer de bedst kvalificerede elever, fremsat det forslag, at kostskoleprincippet afskaffes på SOS.